

ПОЛИТОЛОГИЧЕН ДОКЛАД

ПЪРВИТЕ 10 ДНИ НА ПРЕЗИДЕНТСКАТА КАМПАНИЯ

Институтът за модерна политика представя своята политологична оценка за състоянието на предизборната кампания през първите 10 дни след официалния старт – кои са основните симптоми и тенденции; предимства и слабости на отделните предизборни кампании и кандидати; кои кандидати имат потенциал за успех, тоест за класиране на втори тур или за осезаемо влияние върху преразпределението на гласовете за втория тур.

1. Симптоми и тенденции:

Първите 10 дни на президентската кампания очертаха някои важни *симптоми и тенденции*, които могат да окажат влияние върху крайния изход от предизборната борба.

Първо, динамиката на предизборната ситуация лиши от еднозначност отговорите на въпросите „кой ще достигне до втори тур“ и „кой ще е крайният победител“. Вече нито крайната победа на ГЕРБ изглежда предрешена и безспорна, нито участието на БСП във втория тур е напълно безсъмнено.

Второ, цялостният тон на предизборната кампания е вял, безсъдържателен и потопен в текущи политически скандали.

Трето, налице е засилваща се ерозия на публичния образ на ГЕРБ като „партия-победител“ и носител на непрекословна политическа мощ. Има известна дезориентация и неспособност за адекватна реакция на все по-интензивната публична критика.

Четвърто, кампанията на БСП все още е затворена в средите на партийния актив, а партията засега не съумява да привлече реална публична подкрепа от граждански среди, видни интелектуалци и други партии, които са извън традиционния и непрекъснато стесняващ се през годините ареал на партията.

Пето, слабостите на двамата водещи според социологическите сондажи кандидати, отварят възможности за разгръщане на потенциала на другите трима основни кандидати - Ивайло Калфин, Татяна Дончева и Красимир Каракачанов.

2. Състояние на предизборните кампании на основните кандидати:

ГЕРБ и Цеца Цачева – „слабият“ кандидат на „силната“ партия:

В този етап от кампанията ГЕРБ губи инициатива и тича след събитията. Тривиалният начин на обявяване на кандидатурата и старта на кампанията беше очевидно подценяване на атмосферата на изострена публична критика към управляващите, предизвикана от провала „Кристалина“ и повишената обществена тревожност относно политиката на правителството по мигрантско-бежанския проблем. ГЕРБ не успя да постигне целения с късното обявяване на своята кандидатура ефект – да повиши интереса и очакванията и така да даде „лятящ старт“ на кандидатската двойка. Вместо това, тяхната кампания през първите 10 дни беше засипана от масиран негативизъм, особено в социалните мрежи, на които досега от ГЕРБ не намират адекватно противодействие. Наблюдава се известна дезориентация и неспособност за адекватна реакция на засилващата се публична критика. Типичен пример е казуса с дипломата на Цеца Цачева.

Въпреки натрупания институционален и политически опит, Цеца Цачева все още не съумява да внуши на широката публика квалификация и полезност от гледище на ролята на бъдещия държавен глава. Внушенията, че тя е „слаб“ кандидат на „силна“ партия засега не намират убедително опровержение от страна на кампанията на ГЕРБ. Прави впечатление, че на този етап медийните участия на Цачева са лимитирани. Това развитие поне засега не поставя под съмнение преднината, която има партията на г-н Борисов в електоралните сондажи, но задълбочаването на този процес може да доведе и до загуба на изборите или най-малкото до „пирова победа“, която да катализира силно протестно настроение срещу управляващите кръгове.

БСП и Румен Радев – „партийният непартиен кандидат“:

Засега кампанийните усилия на БСП са насочени към мобилизиране на партийния апарат и актив, които влязоха в кампанията в състояние на дълбока вътрешна раздробеност и демотивация. Твърденията, че кандидатската двойка Радев-Йотова събира широка гражданска подкрепа са по-скоро кампанийна реторика отколкото политическа реалност. Факт е, че досегашните предизборни мероприятия са изцяло затворени в партийните среди – срещи с актива в различни населени места, които протичат по рутинния за партията начин, водени са от местните партийни ръководители и започват с речи на партийната председателка Нинова. Липсват реални граждански форуми и автентичен диалог с гражданското общество и градската интелигенция, която е критично настроена към управляващите, но не е част от актива на БСП. Позицията на БСП е по-скоро „елате и ни подкрепете, защото сме важни“, вместо активно търсене и печелене на доверие, партньорства и подкрепа извън партията. Не се забелязва публично заявена съпричастност от реални граждански, съсловни и браншови организации и среди, извън традиционните за партията сателити; няма видима

подкрепа и от други политически партии, вкл. тези от коалицията БСП Лева България. Кампанията все още е без ясен фокус, а посланията са прекалено общи и размити – „да добруваме“, „да пазим достойнството“, „да укрепваме армията“, „да бъдем достоен член на НАТО и ЕС“, без да отговарят на въпроса „как“ кандидатът смята да изпълни тези обещания през призмата на президентските правомощия. Липсва ясно артикулирана президентска доктрина и ангажимент за конкретни политики, свързани с правомощията на държавния глава. Критиката на кандидат-президента към управляващите е прекалено обрана и завоалирана, отсъства опит за системен пряк политически сблъсък с Бойко Борисов. Забелязва се и известен дуализъм – кандидатът за вицепрезидент води и самостоятелна кампания със самостоятелни плакати и предизборни материали, вероятно в опит за допълнителна партийна мобилизация. На този фон, следва да се отбележи като силен ход начинът на откриване на червената кампания – на няколко места в страната, с активно присъствие в социалните мрежи. Но и това остана предимно в затворената среда на партийния актив и не се превърна в по-масова вълна на гражданска подкрепа.

„Калфин-президент“ – „умереният и полезен кандидат“:

Тази кампания започна сравнително късно поради провала на опитите за единна лява кандидатура. Поне засега се откроява с опит за активен диалог с различни социални групи и граждански среди. Използват се умело социалните мрежи, включително за диалог на живо с избирателите. Посланията са фокусирани върху конкретни политики на бъдещия държавен глава. Следва да се отбележи, че кандидатът Ивайло Калфин има предимството да се вписва по естествен начин в образа на президент, както заради натрупания управленски и политически опит, така и заради участието си в президентския вот през 2011 г., когато мобилизира подкрепа, която надхвърли електоралния потенциал на БСП. В досегашната си кариера Калфин е изградил образ, в който доминират три основни черти: прагматизъм, умереност и стабилност, които са част от образа на полезния за страната държавен глава. Слабост на кампанията „Калфин-президент“ е ниската изходна точка, от която тръгва, което се обуславя от нивото на партийната подкрепа зад него. В същото време при Калфин има отворени опции за подкрепа от центристски и левоцентристки избиратели. Така например, един от основните негативи, които носи неговата кампания – участието в правителството на ГЕРБ, би могъл да се превърне и в позитив, ако в хода на кампанията се задълбочи ерозията на ГЕРБ. Тогава Калфин би могъл да привлече вот от избиратели, които доскоро са подкрепяли управлението, разочаровани са, но в никакъв случай не биха гласували за БСП или за реваншистка алтернатива.

„Обединени патриоти“ и Красимир Каракачанов – „патриот в управленски окови“

Обединената кандидатура на основните патриотично-националистически партии определено носи благотворен импулс за този сектор от избирателния корпус. Консолидацията на Патриотичния фронт, „Атака“ и ВМРО беше постигната без скандали

и публично артикулирани интриги, внушавайки далновидност и политическа зрялост. На пръв поглед кандидатурата на патриотите има попътния вятър на геополитическите сътресения и мигрантско-бежанския проблем. В същото време тежка котва се явява тяхната ангажираност с управлението и подкрепата за кабинета „Борисов“. Образно казано, Каракачанов е „патриот в управленски окови“. Това в известна степен го лишава от потенциала да обере протестния вот, освен ако през оставащите дни от кампанията не ескалират непредвидени събития с етно-религиозен привкус, условно казано „втора Катуница“.

Движение 21-НДСВ и Татяна Дончева – кандидатът на бунтарите и разочарованите

Кампанията на Татяна Дончева се отличава с нестандартност. Насочена е към разочарованите от старата левица и старата десница. Фокусира идеята си за президентска доктрина върху промяна на съдебната власт и прокуратурата. Без да бъде надценявана като електорален ефект, сглобката с центристките кръгове около НДСВ и Симеон Сакскобургготски открехва вратите за подкрепа от страна на стари промонархически кръгове и градска интелигенция, която оценява положително достиженията от управленските мандати на НДСВ. Татяна Дончева системно изгражда образ на бунтар и политик, който не премълчава нелицеприятните истини. Позиционирана е като опонент на Бойко Борисов, но в същото време търси заличаване на идеологически граници, акцентирайки на оста „гражданите срещу олигархията“, а не „ляво-дясно“. Слабост на кампанията е ниската партийна подкрепа. В същото време тази кандидатура има потенциал за развитие в хода на кампанията в зависимост от политическата ситуация.

3. Потенциал на основните кандидати.

Оценката на Института за модерна политика е, че динамиката на предизборната ситуация, очертана по-горе, лиши от еднозначност отговорите на въпросите „кой ще достигне до втори тур“ и „кой ще е крайният победител“. Вече нито крайната победа на ГЕРБ изглежда предрешена и безспорна, нито участието на БСП във втория тур е напълно безсъмнено.

Кандидатите на ГЕРБ **Цеца Цачева** и на БСП **Румен Радев** са водещи в социологическите сондажи и имат ключова роля за развитието на предизборната борба. В същото време, техните слабости отварят възможности и за някои от другите основни участници в предизборната надпревара. При подходяща кампания те имат потенциал да достигнат до втори тур или поне да окажат осезаемо влияние върху преразпределението на гласовете при втория тур. Нашата гледна точка за потенциала на другите трима основни кандидати:

- **Ивайло Калфин:** При подходящо развитие на политическата ситуация – задълбочаване на ерозията на ГЕРБ и неубедителна и затворена в партийни рамки кампания на БСП – този кандидат има потенциал да събере подкрепа от умерената градска интелигенция и работещите хора, вкл. разочаровани от ГЕРБ, в София и областните центрове. Този тип избиратели не искат сериозни политически сътресения, нито пък биха съдействали с гласа си за връщане на БСП на власт. Очакваното участие в тези избори и на сравнително висок процент неутрални и негласували през последните години избиратели, също би могло да тласне напред кандидатурата на Калфин, доколкото част от този тип избиратели нямат силна партийна мотивация, а формират решението си с оглед прагматизма и полезността. При по-активна кампания и убедително представяне в президентските дебати, Калфин може да изиграе ролята на „изненадата“ в тези избори.
- **Татяна Дончева:** Нейният резерв са разочарованите от старата левица и старата десница и особено младите хора, които не гледат с добро око на старите партии. При определени обстоятелства – засилване на ерозията и критиката към управляващите, Дончева би могла да привлече и част от протестния вот и vota на неутралните избиратели, и така да окаже съществено влияние за изхода от президентската надпревара.
- **Красимир Каракачанов:** Неговият потенциал е лимитиран в границите на патриотично-националистически сегмент от избиратели. Близостта им с управляващите прави слабо вероятно привличането на мощен протестен вот, освен ако не ескалират събития, които да стимулират националистическата и ксенофобска реторика.

Докладът е изготвен от екип на Института за модерна политика:

д-р Борислав Цеков, доктор по конституционно право и политически анализатор

д-р Петко Петков, доктор по социология и политически анализатор

Докладът е публикуван на www.modernpolitics.org